

Asettamispäätös

20.12.2019

VN/12537/2019
VN/12537/2019-TEM-3

Jakelussa mainituille

Harmaan talouden torjunnan ohjausryhmän asettaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö on tänään asettanut harmaan talouden ohjausryhmän.

Harmaan talouden torjunnan ohjausryhmän pääasiallisena tehtävänä on ohjata pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman liitteen 4 mukaisten toimenpiteiden toteutusta. Sen lisäksi ohjausryhmä voi tehdä aloitteita muista harmaan talouden torjunnan edellyttämistä toimenpiteistä.

Ohjaus tapahtuu yhteistyössä sisäministeriön asettaman harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpanoryhmän kanssa siten, että toimeenpanoryhmä valmistelee hankkeet ja raportoi työstään harmaan talouden ohjausryhmälle. Vastaavasti työ- ja elinkeinoministeriön asettama pimeän työn verkosto raportoi työstään harmaan talouden torjunnan ohjausryhmälle.

Ohjausryhmä seuraa myös muiden viranomaisten, kuten verohallinnon ja sen harmaan talouden selvitysyksikön sekä oikeusministeriön korruptiovastaisen yhteistyöverkoston työtä sekä on tiiviissä yhteistyössä eri viranomaisten kanssa.

Kukin ministeriö vastaa lainvalmistelun ja muiden yksittäisten hankkeiden toteutuksesta oman vastuualueensa tai hallintonsa vastuun mukaisesti.

Toimikausi

Hallituskausi

Tausta

1 Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelma vuosille 2016 - 2020

Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksen 28.4.2016 kansallisen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi vuosille 2016 - 2020. Strategian toteuttamiseksi sisäministeriön tuli asettaa talousrikostorjunnan johtoryhmän. Johtoryhmän määräaika päättyi 31.12.2019. Johtoryhmän tehtäväksi asetettiin laatia erillinen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelma vuosille 2016-2020. Samassa yhteydessä valtioneuvosto asetti harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa koskevan parlamentaarisen seurantar ryhmän, jonka toimikausi päättyi 31.3.2019.

2 Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma

Hallitusohjelmassa luetellaan lukuisia harmaan talouden vastaisia toimia. Harmaan talouden ja aggressiivisen verosuunnittelun torjunnan sekä taloushallinnon digitalisaation osalta todetaan, että harmaa talous ja veronkierto aiheuttavat

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

www.tem.fi

suomalaiselle yhteiskunnalle merkittävät veromenetykset vuosittain. Tämä heikentää laillisesti ja eettisesti reilusti toimivien yritysten ja niiden työntekijöiden asemaa asettamalla ne epäreiluun kilpailutilanteeseen. Verovajeen vuoksi yhteiskunnan menoja on rahoitettava keräämällä veroja ja maksuja enemmän toisaalta.

Hallitus tulee ohjelman mukaan laajentamaan ja vauhdittamaan harmaan talouden vastaisia toimia kattavalla ohjelmalla, jonka toteuttamiseen varataan vaalikauden aikana yhteensä 20 miljoonan euron lisärahoitus. Lisäksi poliisin harmaan talouden torjunnan erillismääräraha vakinaistetaan ja jatketaan ulosottolaitoksen sekä konkurssiasiamiehen toimiston 1,3 miljoonan euron lisärahoitusta talousrikollisuuden torjuntaan. Samalla edistetään merkittävästi hallinnon ja koko yhteiskunnan digitalisaatiota sekä reaaliaikaista taloutta. Lisäksi helpotetaan pitkäjänteisesti yritysten ja kansalaisten hallinnollisia velvoitteita. Suomi osallistuu aktiivisesti myös harmaan talouden torjunnan kansainväliseen yhteistyöhön.

Hallitusohjelman mukaan yritysten taloushallinnossa siirrytään kohti täydellistä automatisointia ottamalla käyttöön rakenteisessa muodossa oleva sähköinen kuitti ja lasku. Verottajalle mahdollistetaan tarvittavat lainsäädännölliset ja teknologiset keinot, joilla se voi mahdollisimman automaattisesti kerätä digitaalisen alustatalouden toimijoiden tiedot verotuksen käyttöön. Selvitetään arvonlisäveroilmoitusten tietosisällön laajentamista. Verohallinnon tarvitsemiin hallinnon digitalisointia koskeviin ja läpinäkyvyyttä edistäviin kehityshankkeisiin varataan vaalikauden aikana yhteensä noin 30 miljoonan euron rahoitus.

Hallitusohjelmassa todetaan, että telakoilla otetaan käyttöön rakennusalaalla hyvin toiminut ja harmaata taloutta ennalta ehkäissyt veronumero. Veronumeron käyttöönoton tarvetta ja edellytyksiä kartoitetaan myös muille riskialoille. Yritystietojärjestelmää (YTJ) voidaan laajentaa sisältämään nykyistä kattavammin tietoja yritysten keskeisten velvoitteiden hoitamisesta.

Hallituksen harmaan talouden vastaisia toimia on listattu tarkemmin hallitusohjelman liitteessä 4. Siinä on lueteltu kaksikymmentä hanketta, joita edistetään hallitusohjelmakaudella.

3 Hallitusohjelman liite 4

Liitteessä 4 todetaan ensinnäkin, että nykyistä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmia ja strategiaa jatketaan myös vuoden 2020 jälkeen.

Konkreettisina kehittämishankkeina mainitaan yritysten taloushallinnon täydellinen automatisointi (rakenteinen sähköinen kuitti ja lasku) ottaen huomioon pk-yritysten tarpeet. Verotuksen tarpeita varten kehitetään keinoja kerätä automaattisesti digitaalisen alustatalouden toimijoiden tietoja sekä selvitetään arvonlisäveroilmoitusten tietosisällön laajentamista. Veronumeron käyttöä laajennetaan telakoille ja käyttöönoton edellytyksiä kartoitetaan myös muille riskialoille (esim. matkailu- ja ravintola-alat). Yritystietojärjestelmää (YTJ) voidaan laajentaa sisältämään nykyistä kattavammin tietoja yritysten keskeisten velvoitteiden hoitamisesta.

Viranomaisten toimivaltuuksia ja tietojenvaihtosäännöksiä arvioidaan rikostaustatietojen paremmaksi hyödyntämiseksi harmaan talouden valvonnassa sekä kehitetään viranomaisten toimintamahdollisuuksia selvittää ilmoittamislainlyönntejä ja sanktioiden riittävyttä. Selvitetään myös uusia keinoja (esim. hallinnollisia sanktioita) puuttua tahalliseen tai törkeään huolimattomaan alipalkkaukseen.

Selvitetään Verohallinnon mahdollisuuksia saada tietoja suomalaisia hallinta- rekisteröityjä pörssiosakkeita koskevista kaupoista ja niiden osapuolista, sekä sitä, voidaanko myös pörssiyhtiöiden hallintarekisteröityjen osakkaiden tiedot asettaa saataville julkiseen rekisteriin. Samoin selvitetään pankkien ja vakuutusyhtiöiden ilmoittamisvelvollisuuden laajentamista talousrikoksissa sekä sitä, miten voidaan varmistaa, että yliopistojen tutkimushenkilökunnan sivutoimet ja muut vastaavat taloudelliset intressiyhteydet tulevat ilmoitusvelvollisuuden sekä yleisjulkisuuden piiriin. Ulkomaisille yhteisöille, joilla on kiinteä toimipaikka Suomessa, asetetaan kirjanpitovelvollisuus.

Tämän ohella Suomi toimii EU:ssa siten, että tosiasiallisten edunsaajien ilmoittamisvelvollisuutta laajennetaan koskemaan kaikkia tosiasiallisia edunsaajia, joiden edunsaajaosuus on vähintään 10 prosenttia.

Verotuksen osalta selvitetään harmaan talouden riippumattoman tutkimustoiminnan laajentamista aggressiiviseen verosuunnitteluun sekä yksityishenkilöiden toimintaan ja taataan sille riittävät resurssit. Myös verotustietojen julkisuutta koskevaa lakia muutetaan siten, että myös verotuksen päättymisen jälkeen tehdyt muutokset verotustietoihin tulevat julkisiksi.

Liikennesektorin osalta laajennetaan kuljetuksen tilaajan selvitysvelvollisuus ylikuormiin. Ylikuormilla ajamisesta vastuulliseksi saatetaan myös tavarankuljetuksen tilaaja, joka ottaa vastaan ja maksaa kuljetuksista, joissa on ollut ylikuormaa. Näin toimiessaan tilaaja laiminlyö kuljetuksen suorittajaa koskevan selvitysvelvollisuutensa. Selvitetään myös kuljetuksen tilaajan vastuu ajo- ja lepoaika rikkomuksiin. Ajo- ja lepoaikojen rikkomisesta vastuulliseksi on palautettava myös aikataulun laatija tai kuljetuksen tilaaja, joka on edellyttänyt sellaista toimitusaikaa, jota ei voi saavuttaa ilman ajo- ja lepoaikoja koskevien säädösten rikkomista. Lisäksi taksilainsäädäntöä, säätelyä ja valvontaa tarkistetaan siten, että se torjuu harmaata taloutta, edistää toimivaa kilpailua ja varmistaa taksipalveluiden saatavuuden koko maassa.

Hallitusohjelman liitteessä 5 todetaan, että Suomi jatkaa kansallisia toimia kansainvälisen veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun torjumiseksi erillisellä toimenpideohjelmalla, jolla laajennetaan Suomen veropohjaa ja lisätään läpinäkyvyyttä. Hallitus seuraa jo aiemmin toteutettujen kansainvälisten ja kansallisten veronkiertoa estävien toimien vaikuttavuutta ja arvioi tarvetta uusille toimenpiteille. Hallituksen toimintasuunnitelmassa harmaan talouden ohjelma on rajattu hallitusohjelman liitteen 4 toteuttamiseen.

4 Hallituksen toimintasuunnitelma

Hallituksen toimintasuunnitelman (Valtioneuvoston julkaisuja 2019:27) mukaisesti päävastuu harmaan talouden ohjelmasta on työ- ja elinkeinoministeriöllä, ja osavastuu on valtiovarainministeriöllä, sisäministeriöllä ja oikeusministeriöllä. Toimintasuunnitelman mukaisesti asetettavan ohjausryhmän tehtävänä on ohjata erityisesti hallitusohjelman liitteen 4 mukaisia toimenpiteitä. Liitteen 5 osalta vastaavaa ohjelmavalmistelua ei ole linjattu toteutettavaksi.

Tavoitteet

Harmaan talouden torjunnan ohjausryhmän perustamisella pyritään varmistamaan hallitusohjelman toimenpiteiden toteuttaminen sekä muiden harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan edellyttämien toimenpiteiden valmistelu. Ohjausryhmän tehtävänä on tämän mukaisesti myös hyväksyä uusi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategia vuoden 2020 jälkeiselle ajalle sekä sitä toteuttava toimenpideohjelma.

Organisointi

Harmaan talouden ohjausryhmän kokoonpano:

<i>Puheenjohtaja</i>	ministeri Tuula Haatainen
<i>Jäsenet</i>	
VM	ylivohtaja Terhi Järvikare
OM	ylivohtaja Ari-Pekka Koivisto
SM	ylivohtaja Tero Kurenmaa
Verohallinto	johtaja Janne Marttinen
TEM	ylivohtaja Antti Neimala
<i>Asiantuntijat</i>	
VM	erityisavustaja Lauri Finér
SAK	johtaja Hannu Jouhki
VM	erityisavustaja Ann-Mari Kemell
SY	työmarkkinajohtaja Janne Makkula
OM	erityisavustaja Camilla Mäkinen
OKM	erityisavustaja Henri Purje
SM	erityisavustaja Jussi Pyykkönen

Akava
EK
STTK

pääekonomisti Pasi Sorjonen
johtaja Tommi Toivola
johtaja Taina Vallander

Sihteeristö
pääsihteeri
sihteeri
sihteeri

hallitusneuvos Elise Pekkala, TEM
poliisitarkastaja Juha Tuovinen, SM
valvontapäällikkö Tarja Valsi VH/yritysverotusyksikkö

Ohjausryhmän kokoonpano ei täytä naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:ssä säädettyä vaatimusta. Vaatimuksesta poikkeamiselle on kuitenkin lainkohdassa tarkoitettu erityinen syy, koska ohjausryhmässä ovat edustettuina eri ministeriöiden lainvalmistelusta vastaavat tahot virka-asemansa mukaisesti sekä ministeriöiden poliittisten esikuntien vastuutahojen työnjaon mukainen edustus, joilla ei ole ollut esittää useampaa naispuolista edustajaa. Muut tahot ovat nimenneet naispuolisia ehdokkaita aina kun se on ollut mahdollista ottaen huomioon eri henkilöiden asiaa koskeva perehtyneisyys.

Kustannukset ja rahoitus

Ohjausryhmän työskentely tapahtuu virkatyönä. Kukin organisaatio vastaa omista kuluistaan.

Mika Lintilä
Elinkeinoministeri

Eeva-Liisa Koltta-Sarkanen
Kaupallinen neuvos

Jakelu

Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet, asiantuntijat ja sihteeristö